

3301

3302

3303

3304

3305

Myrtle

Utricularia

96

891.71

Q-58

128
22. III
187

1664
В. Г. ...
В. Г. ...

134

2003

2011

БЕРЕГИТЕ КНИГУ!

ОНА СЛУЖИТ НЕ ОДНОМУ, А МНОГИМ

Возвращайте книгу в
срок, чтобы и другие
могли воспользоваться
ею.

НН

891.71

ՌՈՒՍ ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԳՐՈՂՆԵՐ

ՕՍԻԳ ԴԻՄՈՎ

ՎԵՍՏԱԼՈՒՅԻ

Թարգմ. Յակովբ Գեմջեանի

ԹԻՖԼԻՍ

Արագածիպ «Էսպերանտո»

1911

946

1734
41

g

Վ Ե Ս Տ Ե Լ ՈՒ Հ Ի

— „Увы, Весталка,
Тебя мнѣ жалко“.

А. Пушкин

Տասնևվեց տարեկան էի, երբ ես նրան տեսայ: Մինչ այդ ես նորան չէի նկատում: Շտապ և անհոգ կերպով հանելով իմ գիմնազիական գլխարկս, ես անցնում էի նրա առաջով, բողբոլվին չը խորատուգւելով մտքերի մէջ: Կարծեմ, տիկին Օկուլինան, այն տիկնոջ փոքր քոյրն է, որը լինում է մեզ մօտ... Հազիւ թէ նա գիտէր, ով էր այն գիմնազիստը, որը բարեկեց նորան: Սակայն ես էլ անտարբեր էի:

Բայց մի անգամ — յիշում եմ, ճաշից յետոյ, շոգին, յուլիս ամսում ես նորան

տեսայ: Տեսայ բարձր իրանաւէտ հասակ,
խոշոր, տարփալից լայնացած ռնգեր,
թախծալի—լուրջ աչքեր և ոսկէգոյն մա-
զեր: Չը գիտեմ, ինչու նա ինձ այրի
թւաց: Եւ յետոյ, մեր սակաւ հանդիպում-
ներին, և այժմ, երբ նորան յիշում եմ,
—միշտ միեւնոյն տպաւորութիւնս է աչքիս
առաջը գալիս: Գուցէ դորա պատճառն
էր մութ գոյնի շորը, անդորը — վեհ
քայլածքը կամ մեծ խիստ—թախծալի
աչքերը? Բայց գուցէ դա նորանից էր, որ
ես ոչ մի անգամ նորա կողքին չը տե-
սայ ոչ մի տղամարդ, նոյն իսկ ամուս-
նուն, թէև նա ամուսնացած էր:

Արդէն վեցերորդ տարին էր՝ — նա ա-
մուսնացած էր մի հարուստ սեղանաւորի
վերայ, մեր փոքրիկ քաղաքում աչքի ընկ-
նող դիրք էր գրաւում, և նորա մասին
շուշուկով պատմում էին մի լեզենդա:
Մենք, երեխաներս, ի հարկէ, ճանաչում
էինք նորան: Ասում էին — թէև ինչպէս
կարելի է այդ իմանալ? — որ Օկոլինը, չը

նայելով իր երիտասարդութեան, մի նւագ,
անոյժ տղամարդ է, և նորա կինը մինչև
այժմ կոյս է: Այժմ փոշոտ յուլիսին, տո-
թին, ես հասկացայ նորա գեղեցկութիւ-
նը՝ ոսկէգոյն մազերը, կրքոտ-փքւած ուն-
գերը, անդորը-վեհ քայլածքը: Ես հանե-
ցի զլիսարկս թեքելով զլուխս, «ինչպէս
թագուհու առաջ», և երկար ժամանակ
գնում էի, վախենալով յետ նայել... Շատ
կարելի է, այն մայթից, կամ այն պա-
տուհանից մէկը դիտում է և յետոյ ինձ
ծաղրի առտրկայ կը դարձնի? Ես յիշեցի
լեզենդան և մտածեցի՝ «Ես գիտեմ քո
գաղտնիքը, թագուհի, և դու գուշակում
ես, որ ես նորան գիտեմ, բայց հանգիստ
եղիր՝ ես քեզ պակաս չեմ յարգում և խո-
նարհում առաջը»... Յանկարծակի ողող-
ւած մաշող երջանկութեամբ, ես յուզւած
գնում էի և տանջալից կերպով ցանկա-
նում էի յետ նայել: Եթէ այսպէս շարու-
նակ միշտ ուղիղ գնամ, անցնելով գերեզ-
մանոցի, կայարանի, զօրանոցների և ան-

տառի առաջով, այն ժամանակ, շատ կարելի է, ես նորից կը պատահեմ նորան, կը մօտենամ, կասեմ... Զօրանոցների և անտառի այն կողմը կայ մի ուրիշ կեանք, — առանց տների և փողոցների, թեթև, ինչպէս ամպը, և ես զգում եմ նորան:

Վաղուց արդէն անցաւ իմ երկնագոյն երիտասարդութիւնը, և ամէն ինչ, ինչ կարող էր կեանք տալ, ես կրեցի, բայց այժմ, երբ որ յիշում եմ Օկոլինային, նորա վեհ—անդորր քայլածքը, անժպտուն աչքերը և փրւած ոնգերը, — ես առաջնայ նման կարծում եմ, որ կայարանի և անտառի այն կողմը, իսկապէս, կայ մի առանձին կեանք, առանց փողոցների և փողու, թեթև, ինչպէս ամպը, — և ես ձեռքբիցս բաց թողի նորան...

Ես աշխատում էի յաճախակի պատահել նորան: Միշտ անաղարտ անգլիական շորով, դէս ու դէն չնայող մէնակ գոռոզութեամբ իւր զաղտնիքը տանող—նա ինձ երևում էր հրաշալի: Սառը—կախարդա-

կան: Որքան տարօրինակ էր, արտասովոր էր, անսպասելի և «կեղտոտ» էր նորա գաղտնիքը, և որքան խիստ կպաւ իմ, տառնուվեց տարեկան երազողի ջգերին!... Իմ բազմաթիւ կլանած գրքերի մէջ նմանօրինակ ոչինչ չէի պատահել: Նկարագրւած չէր ոչ մի կին, որը նման լինէր նորան: Իմ խորած, ամօթխած սէրս դէպի նա, բարձրացնում էր ինձ իմ աչքերում, որովհետև երբ երևակայում էի, որ ես ներեցի նորան և դորանով աւելի մօտ եղայ նորան... աւելի մօտ, քան ամուսինը:

Բայց նա չէր նկատում ոչ իմ «մօտիկութիւնը», ոչ նոյն իսկ իմ վեհանձնութիւնը: Նկատելով նորան հեռուից, ես վախենում էի ակնթարթել, մի վայրկեանում քամին աչքերիս արցունք էր բերում, ես հագում էի ներսս և, բռնով բռնելով թեքող կազիրովս, խոնարհ լիջեցնում էի մաշւած գլխարկս: Զը դարձնելով գլուխը, նայելով իրեն առաջը այնպէս, կարծես թէ սպասելով պատահելու

մի հսկայի, նա հազիւ նկատելի շարժումով պատասխանում էր իմ յուզւած ողջոյնին: Մաշող, ամօթխած, ջերմ երջանկութեան զգացմունքը այրում էր իմ ներքեի արտեանունքները և սիրտս: Տանջելով ինձ, ես մտածում էի՝ նա չը գիտէ, ով եմ ես, և աւելի պակաս է նկատում, քան կարելի է նկատել առջևից թռչող ճանճին: Եւ եթէ նոյն իսկ գնամ միշտ ուղիղ, կայարանի և անտառի այն կողմը, ես չեմ պատահի նորան, և կը լինեմ միայնակ, ինչպէս միշտ... «Եւ այնուամենայնիւ ես քո հպատակն եմ, թագուհի, և քո գաղտնիքը ինձ թանգ է»:

Ես մեծանում էի և աւելի խորն էի հասկանում նորա գաղտնիքը: Որքան թափանցիկ, մանր և «զւարճալի» էր նա երևում ուրիշներին, այնքան տուրբալ էր շարժող և թախծալի—ոգևորւած էր զառնում իմ վերաբերմունքը դէպի Օկոլինան: Շատ կարելի է միայն տաանութ տարեկան պատանիները գիտեն, ինչու՞ն

է ճշմարտութիւնը...

Նեղ փողոցներով, հարիւր ծանօթ մարդկանցով, անվերջ բամբասանքներով և շուրջ բոլոր լրտեսութեամբ փոքրիկ քաղաքը ամուր բռնած ունէր նորան իր ճանկերի մէջ: Ես այդ հասկանում էի: Ես հասկանում էի, որ ապրէր նա բոլորովին խուլ տեղում, կամ մեծ քաղաքում—նա կը պատահէր մէկին, և նա կուենար սիրեկան, բայց այս տեղ, ուր ամեն մի փոշոտւած պատուհանից, ամեն մի կեդտոտ կրպակից հետեւում էին նորան աննկատելի, կամովին, և, հետեապէս,—անխնայ խուզարկութեամբ, նա թախծոտ, մուգ-կապտագոյն աչքերով, իրանաւտ մարմնով, չափւած քայլւածքով, իր մըտքերով և ցնորքներով—ամբողջովին գրտնւում էր փոքրիկ, ծիծաղելի Ֆիդիօլօգիական պատահմունքի իշխանութեան տակ: Որպէսզի նորան փախչելու հնարաւորութիւն չտան, որ նա ոչ մի տեղ չը կարողանայ թաքնւել, տասնի չափ աղգական-

ներ, հարիւրի չափ բարեկամներ և հազարի չափ օտար մարդիկ հսկում էին նորան օր ու գիշեր, ձմեռ ու ամառ: Կրտուրները և պատերը հսկում էին նորան, վտիտ փողոցային ծառերը, կենդանիները, կայարանը, և անտառը, և տեղական ընթերցարանից առնւած իւղոտւած թերթիկներով գրքերը և նամանաւանդ կրպակների երկար շարքը, որոնց դռները և պատուհանը միախառնւել են բոլորովին այնպէս, ինչպէս թռչունների մօտ քիթը և բերանը միախառնւում լցւում է մի կրտուցի մէջ: Իրանց սև բացւածքով—ճանկող կտուցի նման—հսկում էին դռքա նորան, երբ որ, չը դարձնելով իր հպարտ, կուռական գլուխը, նա, շատ կարելի է, կրքից փքւած ոնգերով նուրբ—համաչափ քայլւածքով անցնում էր քաղաքի միջով: Նա պէտք է լինի առաքինի! Նա պէտք է մնայ առաքինի!

Ես մտածում էի՝ ինչպէս է նա ապրում? Ինչ է նա անում?—և ոչինչ չէի կարող

երեւակայել: Որոշւած ժամերին նորան կարելի էր պատահել: Նա գնում էր անաղարտ, նուրբ անգղիական շոր հագած, փոքր ինչ գլուխը բարձրացրած, և նայելով ուղիղ իրեն առաջը, կարծես թէ սպասում էր պատահել մի հսկայի: Անշարժ աչքերով նա պատասխանում էր ողջոյններին աննկատելի շարժումով: Կարծես թէ ցոյց էր տալիս ինքն իրան, սակայն նոյն ժամանակ թւում էր, որ նա բոլորովին չի նկատում իրեն շրջապատող առարկաները: Նորա զբօսանքը վերջանում էր ուղիղ քաղաքի ծայրին, այնտեղ, որտեղ մայթի ասֆալտին արդէն փոխաբխում էին տախտակները: Այստեղ նա շուռ էր գալիս և յետ էր դառնում, կարծես թէ փոքրիկ, սև քաղաքը իր բացւած «կտուցներով» բաց չէր թողնում նորան իր շրջագծից դուրս:

Ես ոչ ոքի հետ չէի խօսում նորա մասին, գրում էի նորան երկար նամակներ, յաճախակի արտասուք էի թափում նոցա

վերայ, և, վերջացնելով, այրում էի նոցա
յատակի վերայ, վառարանի մօտ արոյրի
տախտակի վերայ: Ես քնած էի՝ երազում
եմ, որ ես քնած չեմ, նստած եմ, քիչ
բարձրացած մահճիս վերայ, և լուսինը
լուսաւորում է ինձ, սպիտակիս:

* * *

Մեռաւ բժիշկ Լ., նորա հօրեղբայրը,
որի մահւանը ես ուրախացայ, որ կը
տեսնեմ նորան, բայց ամաչում էի իմ
ուրախութեան համար: Բժշկին լաւ էին
ճանաչում մեր քաղաքում: Ես գնում էի
դագաղի յետևից և ոչ ոքին դա զարմանք
չէր պատճառում: Գերեզմանոցում ես
խոնւած ամբոխի միջով անցայ գերեզմա-
նին և տեսայ Օկոլինային: Այտերի վրայ
կարմիր, անհաւասար բծեր կային, աչքե-
րը վախեցած, զարմացած և շարած ար-
տայայտութիւն ունէին: Նա կոնատակով
ունէր բռնած ինչ որ պառաւ կին, երեկ
բարեկամուհուն, նա, որը առաջ թեքե-
լով շարժում էր գլուխը և, բերանը օդ

առնելով կանոնաւոր ընդմիջումներով եր-
կարատե հառաչանքներ էր արձակում:
Երևում էր, որ պառաւ առաջին անգամը
չէր գերեզմանատանը, և արտասուքը, և
մահը նորա համար սովորական բաներ
էին... Բայց Օկոլինան երևում էր ապ-
շած, շարած... Մուգ-կապտագոյն գօֆրի
արած ներքնագգեստին ցածրից կպաւաշ-
նանային թաց հողը: Երբ որ սկսեց եր-
գել երգեցիկ խումբը, նա արագ ձեռքե-
րը մօտեցրեց աչքերին և անգուսպ կեր-
պով սկսեց հեկեկալ: Ես նայում էի նո-
րա վերայ, իմ աչքերիցս նոյնպէս ցայ-
տեցին արտասուներ, սիրտս ծանրա-
ցաւ, ինչպէս խոհանոցի ժամացոյցի ծան-
րոցը: Ինձ թւում էր, որ նա լաց է լի-
նում իր համար, իր ծիծաղելի ստրկու-
թեան համար, նորա համար, որ սե բաց
կտուցները անդադրում հետևում են նո-
րան, իսկ «նա» չէ գալիս...

Երգեցիկ խումբը երգում էր աշնանա-
յին բացօդեայ, տխուր քամին կրպ-

չում էր մաղերին, սահելով բաց գլխնե-
րի վրայով: Երբ որ դադաղը տանում էին
քաղաքի միջով, սալահատակած փողոց-
ների վրայով և խանութների ցուցադրե-
րի միջով, թոււմ էր, որ բժիշկ Լ.-ի և
նորա ընտանիքի վերայ կատարւած է մի
մեծ անարդարութիւն, և գանգատելու
տեղ չկայ: Իսկ այստեղ թախծալի երգե-
ցողութեան և փափուկ խոնաւ գետնի մէջ
այդ միտքը չկար: Ուզում էի հաւատալ,
որ մէկը քնացրել է բժիշկ Լ.-ին—այդ
ճաղատ բժշկին, որ տանջւում էր շնչա-
րգելութեամբ...

Շուրջը բոլորը երևում էին ծանօթ, բա-
րի և որբացած: Վերջը, երբ ինձ վիճակ-
ւում էր լինել թաղումներին, ես միշտ
յիշում էի բարձր, անաղարտ անգղիական
շորով կնոջը, որը յուսահատութեան մէջ
ծածկել էր աչքերը և տգեղ կերպով հեկե-
կում էր: Նորա ներքնազգեստի փեշերին
կպել էր գեղին, սառը, խոնաւ հողը:

Միայն տանկութիւն տարեկան պատա-

նինները գիտեն, ինչումն է ճշմարտութիւնը՝
ես արգէն ոտ էի կոխել քսաներեքերորդ
տարին, և ես կորցրի նորան...

Ես ուսանող էի և նորից ընկայ հայրե-
նի քաղաքս: Մեր երիտասարդութիւնը
սովորական ուսանողական երեկոյթ կազ-
մելով, պատւաւոր կարգադրիչների շար-
քում հրաւիրեց և Օկոլինային...

Ամբողջ գիշերը անցաւ պարահանդէսի
երաժշտութեան խիտ քուլաների մէջ: Ես
սահում էի դահլիճի միջով, զգում էի իմ
ջահելութիւնը, թեթև ամօթխածութեամբ
հպարտանում էի նորանով: Ես հագած
ունէի նոր համազգեստ կրծքիս կարգա-
դրիչի ժապաւէնով, օձիկս խեղտում էր
ինձ, և ամեն տեղ ես տեսնում էի օրիորդ-
ների ջահել աչքերը: Նոքա բոլորը հմայիչ
և շարժելու չափ գեղեցիկ էին երևում:

—Միթէ դուք էք, ժենեա?—ասում էի
ես մի բարձր և դուրեկան օրիորդի՝ ես
յիշում եմ ձեզ, երբ դուք գիմնազիստիկա
էիք, ահա այս չափ... ժենեա...

—Ուր է խցահանը? Դու խցահանը չես տեսել?—վախեցած թռաւ ինձ մօտ հրուսար և երկու ձեռքերով բռնեց իմ ուսերը:

Իմ երեսը նոյնպէս վախեցած արտաշայտութիւն ընդունեց, ես նոյնպէս կապոյ նորան երկու ձեռքերով:

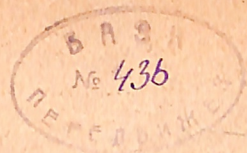
—Խցահանը? Իսկ Գլազունովը չը գիտէ? Ներեցէք, Ժենեա, — ասում էի ես բարձր դուրեկան աղջկան և, սահելով պարկետի վրայով, նետւում էի բուֆետ-ները, կորած խցահանը փնտռելով:

—Գլազունով... պաղպղակում...—լըսում էի ես հետևիցս հրուսարի շնչասպառ ձայնը՝ օրիորդներին սառցին է նստացնում:

Բայց ճանապարհին երկու ձեռքով բռնում էր ինձ վախեցած գէմքով վազող կողմեր:

—Ընկեր, դուք ունէք կաղրիլում վիզաւի? Հրաւիրեցէք Կոնդորեային:

—Իսկ դուք չէք տեսել խցահանը? Որ Կոնդորեային?—պատասխանեցի ես նոյն վախեցած գէմքով:

—Նօտարի աղջիկը: Անհրաժեշտ է հրաւիրել: Խցահանը յետոյ: Սպիտակ շորով: Անհրաժեշտ է:

—Ես ինքս կը գտնեմ խցահանը—խրախուսում էր հրուսար: Ի սէր Աստուծոյ հրաւիրիր Կոնդորեային: Ի սէր Աստուծոյ:

Վերկից կտուրի տակից, ուր տեղաւորւել էր զինւորական երաժշտութիւնը ներքև էին ընկնում երաժշտութեան ծանր քուլաները, սողսմ էին պարկետի վրայով, և մենք նոցա հունցում էինք, տրորում, կոխկրտում էինք ոտներով: Նորից ես սահում էի դահլիճով, իմ հետևից վրայ էր հասնում Կոզինը և, շնչասպառ, ինչպէս մի բոլակ առաջ, հրուսար ասում է՝

—Սպիտակ շորով... Ես ձեզ կը ծանօթացնեմ... Ներքող պարն է նստած է... Ի սէր Աստուծոյ...

... Մեծ պատուհանների այն կողմը լուսաւորեց: Դա պատահեցաւ մի ինչ որ անսպասելի կերպով: Օձիկս սեղմում էր ինձ, ինչպէս լսած, երաժշտութեան

1734/1

նստւածք ծաւալող յոգնածութիւնը թըմ-
րացնում էր ոտերս: Շուրջը բոլորովին
քիչ ժողովուրդ կար: Անյայտացան ժե-
նեան և Կոնդորեան, Կոզենը երկարամազ
ամօթխած Կրուսսի հեա զրուցելով ման
էին գալիս անագին դանլիճի շեղակի ուղ-
ղութեամբ: Ինչպէս թափւած ծաղկատե-
րենները ընկած էր զանազանագոյն կօն-
ֆէտին: Տուն էր գնում ինչ որ կին, ես
նայում էի վերեւից նորա մերկ ուտերին
և նորա վերայ, ինչպէս պարահանդէսի
շորի երկար շէյֆը թեթև չանդուածքով
իր հետեւից քարշում էր կտրւած սերպան-
տինի ժապաւէնը:

Ես մօտեցայ սեղաններին, որոնք կա-
ռավարում էին մեր կարգադրուհիները:
Անքննութիւնից, երաժշտութիւնից և խը-
մած գինուց ես արդէն երազում էի: Ինձ
երևում էին ինչ որ սպիտակ աստիճան-
ներ, ծածկւած կարմիր խալիչայով և տա-
նող դէպի վեր, դէպի սարը... Յանկարծ
ես տեսայ իմ առաջը Օկոլինիային: Նոյն

խիստ-թախծալի աչքերը և փքւած նեղ-
րային ռնգերը: Ոսկէգոյն մազերը երեկ-
ւանից սանրւած էին վարսաւերի ձեռքով,
և թւում էր, որ նոքա աւելի շատացել
էին:

— Ես ձեզ վերայ սիրահարւած եմ եղել—
ասացի ես, պուկ գալով սպիտակ աստի-
ճաններից:— Լուրջ: Դուք այդ չը գիտէք?
Ես դեռ երեխայ էի,— աղօթում էի ձեզ
համար:

Նա ինչ որ բան հաւաքում էր սեղանի
վերայ և նայեց ինձ վերայ, ժպտալով
երեկոյթից մնացած ժպիտով: Ինչպէս
երևում է ես մի քայլ արի, որովհետեւ ես
տեսայ նորան այն խիստ մօտիկ հեռա-
ւորութեան վերայ, երբ ծանօթ դէմքը
արդէն ուրիշ տեսակ է երևում,— փոխւած:
Ինչպէս երևում է ես աննկատելի ակն-
թարթեցի, որովհետեւ մի վայրկեան նորից
երևացին դէպի կանաչող լեռոք տանող
աստիճանները:

— Ես ձեզ զրում էի նամակներ— ասացի

ես համարձակ իմ ջահելութեամբ և անամօթ—սանձարձակ ինձ վերայ ազդող երաժշտութիւնից՝—յիշում եմ ձեր մուգկապտագոյն ծալածքներով շորը... ես ձեր շորը սիրում էի:

Աստիճանները անյայտացան, աւելի ու աւելի լուսանում էր: Ես զգացի, որ բռնած ունեմ ձեռքերումս նորա, սպիտակ ձեռնոցը քիփ հագած, փոքրիկ ձեռքը: Սեղանի վերայ անթափանցիկ լուսով վառւում էին երկու ճրագներ—այժմ աւելորդ:

—Ձեզ փաղաքշանք է հարկաւոր,—ասացի ես կամացուկ, և իմ սիրտը խոստեց—դուք չը գիտէք...

Նա չէր խլում իր ձեռքը, ես միտս բերեցի ձեռնոցների վրայի երկու կոճակները և կլոր կտրւածքը, ուր երևում էր վարդադոյն մարմինը:

—Դուք չը գիտէք,—հեզեցի ես և կռահալով ուզում էի համբուրել կտրւածքը:

—Ո՛չ,—լսեցի ես:

Նա իջեցրեց կոպերը, յետոյ հանգիստ

բարձրացրեց աչքերը և նրանց մէջ արտացոլացին մարւող ճրագների անպէտք կրակը:

—Ո՛չ!—կրկնեց նա շատ հանգիստ և թագնւած ոյժով, որը ես իսկոյն հասկացայ:

Ինձ իսկոյն սարսուռ պատեց, ամեն ինչ խռնացաւ, ձախ աչքիս վերայ սկսեց ծակել, ինչպէս ամօթահար եղած, կանգնած էի ես սեղանի մօտ, չիմանալով ինչ անել:

—Ճրագները կարելի է հանգցնել?—հարցրի ես:

—Այո՛,—հանդարտ պատասխանեց նա:

«Շուտով հեռանալ այստեղից, և մոռանալ, ամեն ինչ մոռանալ»,—անցաւ ուղեղիս:

Ես հանգցրի ճրագները:

* *

Վեց տարի ես ապրում էի օտարութեան մէջ... Ձմեռը ես եկայ կնոջս և մեր երեք ամսեկան մանչուս հետ միասին: Մենք

գնում էինք ճանապարհորդութեան, իսկ երեխայիս թողնում էինք մեծ մօր մօտ:

Այն օրիորդները, որոնց հետ ես երեկոյթին պարել էի, վաղուց արդէն ամուսնացած էին և ունէին երեխաներ: Բարձրահասակ Ժենեայի մեծ աղջիկը մեռել էր, Կոնդորեան դաւաճանում էր ամուսնուն և յղի էր: Քաղաքը քիչ էր փոխել, մի քանի տեղ անյայտացել էին փայտաշէն տները, և նորանց տեղը երևացել էին քարէ տներ: Ես պատահում էի իմ առաջւայ հասակակիցներին, նոքա մորուք ունէին: Ես տեսայ, թէ ինչպէս ապշեցուցիչ կերպով նման էին իրանց հայրերին, ինչպիսին էին նոքա իմ մանկութեանս օրը: Կինս հենւում էր իմ ձեռքին, ես այժմ պարզ տեսնում էի, և հաւատում էի, որ բոլորը, բոլորը քաղաքում պէտք է մեռնեն:

— Բարձրացրու օձիքդ, — ասեց ինձ կինս՝ — ցուրտ է:

Այդ բոպէին ես տեսայ Օկոլինային:

Նա գնում էր իր չափւած, վեհ քայլւածքով, չնայելով շուրջը և թեթև կերպով գլուխը բարձրացրած, կարծես թէ փողոցի անկիւնի միւս կողմը սպասում էր պատահելու մի հակայի: Ոսկէգոյն, կանոնաւոր սանրւած մազերը ալիքանման դուրս էին զարնւում համեստ — նուրբ մազէ գլխարկի տակից: Եւ նոյնպէս, ինչպէս առաջ հանդիստ կուսական երեսին փքւում էին կրքոտ ռնգերը: Բայց նա ինձ ուրիշ տեսակ երևաց, մեծացած, անհասանելի գոռոգ:

Ես անդգայաբար քաշեցի ձեռքս կնոջիցս, կարծես թէ նա ինձ բռնեց ինչ որ կեղտոտ և շատ ամօթալի բանի մէջ: Ես մոռացայ գլուխ տալ նորան և յիշեցի երեկոյթը, առաւօտը և նորա խիստ, վանական «ոչ»-ը: Ես յետ նայեցի՝ չափովին ծածանւում էր սև շորը մազէ վերնագգեստի տակից: Սև բացւած «կտուցներով» ըստ սովորականին հսկում էր վեստալուսուն մեր փոքրիկ քաղաքը:

Մինչև երեկոյ ես մտածում էի նորա մասին վշտալի տխրութեամբ—ինչպէս յիշում ես հեռաւոր երաժշտութիւնը: Ես մտածում էի, որ վաղուցայ մոռացած կրակը պահում և պահպանում է այդ աղջիկը այստեղ, ցեխոտ փողոցների և արքանդաւորւող կանանց ամբոխի մէջ:

Մռայլ, սև քաղաքը շղթայել էր նորան և դատապարտել: Կեղտոտ, ագահ, բամբասող, յղի գաւառի մէջ նորա պատահական հեղաթիւրած կեանքը նման է յանկարծ յարութիւն առած պլպլացող ճրագի, մտքի: Նա այդ չը գիտէ...

Իմ երեխայիս ժպիտը ինձ չէր ուրախացնում: Կայ մի ուրիշ կեանք, հպարտ և վեհ—ես բաց թողի նորան...

3301

3302

3303

3304

3305

2013

